
Воронежский государственный университет   Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия   Македония

Воронешки државен универзитет   Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија   Македонија

Voronezh State University   Goce Delcev University in Stip
Russia   Macedonia

Вторая международная научная конференция   Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

Воронежский государственный университет   **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия   **Македония**

Воронешки државен универзитет   **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија   **Македонија**

Voronezh State University   **Goce Delcev University in Stip**
Russia   **Macedonia**

Вторая международная научная конференция   **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievaska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРІЦ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНТИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ГРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.161.3.09

ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ

Надзея Зуева

Аспірант БДУ (г. Мінск)

Анотацыя: У дадзеным артыкуле разглядаецца творчасць малавядомага беларускага пісьменніка XX стагоддзя Лукаша Калюгі, вылучаецца народная аснова яго апавяданняў, а таксама значнасць асобы пісьменніка для айчынай гуманітарнай навукі ў наш час. Прадметам даследавання з’яўляецца рэпрэзентацыя народнай культуры ў апавяданнях пісьменніка. Аналізуюцца творы паказваюць сталую аўтарскую цікавасць да з’явы культуры, побыту, менталітэту беларусаў. Публікацыя будзе карысная студэнтам-філолагам, выкладчыкам гуманітарнага цыклу і ўсім, хто цікавіцца літаратурай.

Ключавыя словы: параўнальна-тыпалагічны аналіз, беларуская літаратура, апавяданне, народная культура, нацыянальны менталітэт, нацыянальны характар.

Творчы шлях пісьменніка пачаўся ў 1927 г. Першае апавяданне “Вясна” было надрукавана ў часопісе “Чырвоны сейбіт” (№ 13). У наступным, 1928г., амаль у кожным нумары друкуюцца апавяданні “У Калянках”, “Дыяamentaў у выпісах мала”, “Краўцы і чаляднікі” (№8), “Лук’ян – капераціўскі сабака” (№ 10), “Трахім з Пагулянкі” (№ 11), “Баркаўцы – добрая вёска і баркаўчане – вясёлыя людзі” (№ 12), якія засведчылі, што ў літаратуру прыйшоў малады, але ўдумлівы майстар. Творы, якія былі напісаны раней пад псеўданімам Кастусь Палявецкі пакуль не знойдзены.

Імкненне выявіць цэльную праўду свайго часу, эпохі без ўздзеяння савецкай ідэалогіі было прынцыповым фактарам жыццёвай і творчай пазіцыі пісьменніка, таму ён так сур’ёзна адносіўся да праблемы ўваходу ў літаратурна-мастацкія суполкі 1920-х гг. Вялікай папулярнасцю напачатку XX ст. Сярод творчай моладзі карысталася літаратурнае аб’яднанне “Маладняк”, але Лукаш Калюга ў гэтую арганізацыю не ўступіў, хоць ужо паказаў сябе таленавітым празаікам. І толькі з утварэннем у 1926 г.

Літаб'яднання “Узвышша” вызначыўся ў сваёй эстэтычна-мастацкай схільнасці, уступіўшы ў гэтую арганізацыю ў 1927 г.

Проза Лукаша Калюгі – багатая глеба для вывучэння праблемы нацыянальнага менталітэту. Творы пісаліся ў складаны для Беларусі перыяд – 1920-1930-х гг., таму іх аналіз з'яўляецца надзвычай актуальным. Тыя вобразы, нацыянальныя характары, што створаны мастаком слова – яркая выяўляюць нацыянальную спецыфіку народа. На матэрыяле апавяданняў Лукаша Калюгі існуе магчымасць зразумець свядомасць беларусаў напачатку ХХ ст. Яго творы сацыяльна накіраваныя і ў цэлым рэпрэзентуюць мэту аўтара паказаць жыццё вясковага чалавека. Звяртанне да калюгавай спадчыны дазволіць пазнаць вобраз мыслення беларуса ў пераломны перыяд, прасачыць, як сацыяльны свет уздзейнічае на жыццядзейнасць чалавека, як фармуе духоўнае жыццё.

Арыгінальнасць Лукаша Калюгі адразу адзначыў знакаміты пісьменнік Кузьма Чорны. Маладога празаіка цікавіла перш за ўсё псіхалагічнае ў чалавеку, а не сацыяльнае, класавае. Аўтар разважаў у сваіх апавяданнях аб народным самасцвярджэнні, аб жыцці і яго сэнсе, значэнні працы, таленце і інш. Калюга імкнуўся асэнсаваць гістарычныя падзеі і чалавечую псіхалогію. Адлюстроўваючы ў сваіх творах штодзённае жыццё, знешне быццам бы мала чым цікавае, паказваў духоўныя і культурныя прынцыпы ўзаемадзеяння паміж людзьмі.

Згодна з выказваннем аднаго са славутых вучоных ХХ ст. Марціна Хайдэгера, “быццё – гэта найперш не прадмет пазнання, улады, пераўтварэння, а дар, які павінен быць успрынятым, зразумелым і захаваным чалавекам” [9, с. 412]. Найлепшая філасофская праца М. Хайдэгера “Быццё і час” была ўпершыню надрукавана ў 1929 г. Бачыць свет як цуд адкрыцця, як дар выяўлення несхаванасці, дзе простае, будзённае “стаіць” у жывым гарызонце патэнцыяльнага ўзвышэння, яднае завочны, амаль сінхронны дыялог філасофскай думкі Хайдэгера і творчай практыкі Лукаша Калюгі.

Ужо ў адным з першых твораў пісьменніка, апавяданні “Вясна”, можна выразна адчуць прыродную схільнасць маладога творцы здзіўляцца свету, павышаную пачуццёваасць яго манеры пісьма. Вось як гэта ўвасоблена ў экспазіцыйнай прыроднай замалёўцы апавядання: *“Як маленькія лютэрачкі, мяняюцца ад прамення вясенняга сонца растрэсеныя на полі сняжынкі. Весела міргае шыр палявая, як вокам скінуць, ад вуглоў трох новых хат з прыбудовамі хлёўчукоў ды такоў, што як дзіця старчыкі ў цёплай хаце, туляцца ля іх, да бярознічку шляхечага хутара. Заве шыр на свае загоны”* [3, с. 215].

Паводле вучэння Марціна Хайдэгера, “жыць на зямлі і ў свеце – гэта значыць спасцігаць яго не як сукупнасць рэчаў ці нейкую рамку, якая абрамляе ўсё існае” [9, с. 242].

Здавалася, будзённая, жывая пейзажная замалёўка прыходу вясны разам з тым вельмі яркава высвечвае і прыгажосць месца, і ўзнёслы душэўны стан героя. Па-мастацку ўжытая метафара, дзе сняжынкi параўноўваюцца з маленькімі люстэрскамі, якія шматколерна праламляюць промні вясенняга сонца, надае малюнку прыроды асаблівую каларытнасць бачання, адчуванне радасці. Выяўляе новы ракурс успрымання і спазнання свету.

Прыродная прыгажосць у творы выступае арганічнай перадумовай чалавечай гарманізацыі жыцця, нягледзячы на канфліктны і псіхалагічна нацяты характар далейшага сюжэтнага разгортвання. Калізія твора будуюцца на няпростых узаемаадносінах паміж шляхціцам-засцялкоўцам Вінцэсем, ад гаспадаркі якога адрэзалі частку зямельнага надзелу, і яго новым суседам селянінам-аднаасобнікам Тодарам, які нядаўна кінуў парабкоўства і вырашыў пачаць новае самастойнае жыццё на выдзеленым яму сялянскім камітэтам участку зямлі. Адносіны да новай улады ў персанажаў супрацьлеглыя.

Паказальнымі ў апавяданні падаюцца і заключныя радкі, дзе аўтар даводзіць думкі Тодара: *“Вось мы ўкаранімся тут, тады падзівіцца свет. З гэтым абшарам нам саўладаць – плёвая справа”* [3, с. 218]. Унутраны маналог маладога селяніна, які толькі ўзбіўся на ўласны кавалак зямлі і, найперш накіраваны на суседа, замознага і гаспадарлівага шляхціца Вінцэся. Цікава, што ў развагах Тодара робіцца акцэнт на слове ўкараніцца, якое кантрастуе з галоўнымі ідэалагічна-лозунгавымі паняццямі таго часу: змяніць, перабудаваць, разбурыць. Апантанае жаданне і схільнасць новага гаспадара да карпатлівай, упартай працы на новым месцы, імкненне ўпрыгожыць і добраўпарадкаваць гэты куток зямлі робяць яму гонар. Больш за тое, мы бачым, што Тодар не зайздрослівым, а паважліва-назіральным вокам аглядае і ўспрымае парадак і дабрабыт гаспадаркі суседа. Іншая справа, што для маладога аўтара, як і для яго героя, характэрна завышаная аптымістычная настраёнасць наконт рэалізацыі задум і мар.

Узвышаны пафас унутранага жадання ўсталявацца на гэтым месцы, у гэтым жыцці надае выразную прыгажосць марам, намаганням і дзеянням героя. Імкненне Тодара абжыцца на новым месцы, стварыць утульнасць і хараво ўжо сваёй патэнцыяльнасцю адухаўляюць прастору і шырыню навакольнага ландшафту: *“Пазіраючы на бакі, Тодар мерае гаспадарскім вокам шырыню Вінцэсэва поля. Імчацца думкі стройнымі чародамі”* [3, с. 117]. Згодна з экзістэнцыяльным бачаннем, нямецкі філосаф лічыць, што формай вызначэння і выяўлення быцця з’яўляецца не абстрактная думка, а чалавечае існаванне.

У сюжэтнай калізіі апавядання дыялогі Тодара і Вінцэся, якія кандэнсуюць вызначальны канфлікт твора, не ствараюць моманту “сустрэчы, агульнай прасторы ўзаемаразумення і ўзаемапрыняцця найважнейшых прынцыпаў чалавечага жыццёбудаўніцтва. Па аўтарскай

логіці сюжетно-фабульної кампазіції твору, найперш канфрантація і неприманне зыходзяць ад зацятай пазіцыі шляхціча Вінцэся, які прыхваваў крыўду і не жадаў мірыцца з новым парадкам.

З іншага боку, стан душы Годара, адкрыццё ім натуральнай, створанай рукамі людзей прыгажосці, утульнасці, гарманічнасці дазваляюць герою знайсці прастору “сустрэчы” з гістарычным топасам жыцця. Калі зыходзіць з этымалогіі, топас – гэта месца, выкарыстанне якога справа не аднаго чалавека, а цэлага калектыву, грамады.

Лукаш Калюга праз вобраз галоўнага героя, селяніна Годара, імкнецца выявіць тыпалагічную, народную рэфлексію на час, гістарычную рэчаіснасць, якая заснавана на індывідуальнай адаптацыі чалавека да новага сацыяльнага хранатопу. Вось чаму праявіў так адкрыта звязвае перспектыву шчаслівага жыцця героя з яднаннем і супрацоўніцтвам з блізкімі па жыцці людзьмі, найперш з бядняцкім камітэтам, які прыходзіць на дапамогу Годару ў час, калі вясной у беднага селяніна не хапае зерня ні на пражытак, ні на пасеў.

Людская салідарнасць, разуменне агульнасці лёсу і ёсць тая перадумова чалавечага ўзвышэння, што зараджае пафас жыццёвага аптымізму ў былога парабка, а цяпер селяніна-аднаасобніка, які вырашыў стаць гаспадаром свайго кавалка зямлі, займець тую “кропку быццёнасці”, якая ўключыць яго ў агульны працэс жыццестварэння.

Галоўным “месцам быццёнай экзістэнцыі” творчасці Лукаша Калюгі стала яго родная вёска, што ў тэксце атрымала назву Баркаўцы. Баркаўцы ў пэўным мастацка-творчым сэнсе сталі пабрацімам знакамітай Іюкнапатафы амерыканца У. Фолкнера, выразнікам феномена экзістэнцыяльна-топаснага мыслення пісьменніка. Адно з апавяданняў Лукаш Калюга так і назваў “Баркаўцы – добрая вёска, і баркаўчане – вясёлыя людзі”.

Вызначальнай сэнсавай характарыстыкай назвы твору, яго ідэі выступаюць словы-канцэпты *вясёлыя, весялосць*, якія вызначаюць пафасную аснову аўтарскага светапогляду. Гульнёвы, калектывны пачатак жыццёбудаўніцтва выяўляе ў творы арганічную спалучанасць сумеснай жыццязферы вёскі, дзе кожны баркаўчанін дадае да агульнага зместу і правы вясковага ладу індывідуальную, арыгінальную адметнасць.

Мастацка-гульнёвая прастора апавядання ўтрымліваецца найперш на грунце падпарадкавання адзіным спрадвечным канонам і правілам сялянскага побыту, дзе загадзя амаль усё прапісана і запраграмавана і дзе выявіць уласную неардынарнасць магчыма толькі праз нейкую сваю, прыродна дадзеную рысу.

Цікавым аўтарскім назіраннем з’яўляецца характарыстыка баркаўчан: *“Не шануюць і самі сябе баркаўчане. У нас нікога па імені не завуць. Кожны мае сваю прыкладку. І ў старога і ў малага яна ёсць. Лук’яна капераціўскім сабакам завуць, Трахіма з Пагулянкі – млечнікам. Парасчынага свёкра “дэбаю” звалі. Ды што казаць, як кого завуць, калі вы*

болей нікога і не ведаеце ў нас. Але пачакайце! Абы толькі вам быў час, а мне ахвота, дык шчэ ці одного можна будзе баркаўчаніна ў газетах працягнуць. Абы здароўе! Потым весела ў Баркаўцах жыць. Дармо, што і ў мяне самого прыкладка ёсць, а я патам іх ні на адну вёску, ні на адзін горад не прамяняў бы” [3, с. 230].

Як відаць з прыведзенага прыкладу, аўтар прытрымліваецца тапалагічнай рэфлексіі, не аддзяляе сябе ад аднавяскоўцаў, захоўвае з імі ўнутраную сувязь. Гэтае ўменне, прыродны дар пражайка, зліцца са сваімі героямі-аднавяскоўцамі ў адзіным паўнакроўным, быццёва-жывым імпульсе прадвызначае феномен мастацкай праўдзівасці ранняй творчасці Лукаша Калюгі. Яго героі, простыя звонку людзі, выжываюць у нялёгкіх сацыяльных умовах пераходнага перыяду, дзе жыццё аднаго шмат у чым залежыць ад іншага, усіх.

У апавядальнай прозе выразна выяўлена архетыпнасць калектыўнага спосабу развіцця, які стагоддзямі складваўся ў грамадстве і ствараў ментальную аснову народа, яго звычаі, норавы, характар. Маладому мастаку слова ўдалося вельмі трапна паказаць тую фактуру народнай выжывальнай стратэгіі, дзе, здавалася, непрыкметная, слаба праяўленая і пакуль непрадуктыўная ў жыцці адметная рыса індывіда знаходзіла сваё месца ў калектыўным целе і топасе існавання людскай супольнасці.

Наяўнасць такой рысы добра раскрыта на фоне “прыкладкі-мянушкі” ў кожнага жыхара вёскі Баркаўцы. Уважлівае стаўленне пісьменніка да натуральнага, паўсядзённага жыцця, самых дробных змен у побыце і паводзінах людзей стварае ў ідэйным плане ранняй апавядальнай прозы Лукаша Калюгі аптымістычна-дзеясную парадыгму псіхалагічнай устаноўкі жыхароў вёскі, утрымлівае ў іх актыўны пазнаваўчы модус, прымушае пакуль што больш-менш арганічна прыстасоўвацца і адаптавацца да новых павеваў у сацыяльным, палітычным і эканамічным жыцці краіны і разам з тым засяроджана прыглядацца да негатыўных, разбуральных працесаў разбалансаванасці паспешлівых актывісцка-радыкальных праяў у грамадскім арганізме вясковага быту.

Праява адаптацыйнасці як формы карпатлівага абжывання сваёй сацыяльнай прасторы ў часе становіцца пазначальнай прыкметай творчай манеры пражайка. Пісьменнік вельмі адчувальны і ўважлівы да мінімальнага вонкавага зрухаў зямлі і прыроды, якія станавіліся каталізатарамі самых нечаканых душэўных і дух праяў. Творца быў арыентаваны найперш на паказ унутранага поклічу людзей да гарманічнага развіцця, на пошук і знаходжанне рэсурсаў да ўзвышэння (пад уплывам як калектыўнага, так і асабістага вопыту) у асваенні рэчаіснасці.

Асабліва ўвага пісьменніка да арганікі калектыўнага выжывання, моцы вітальнай сілы інстынкта, дзе падсвядомае, архаічнае ўключана ў пазітыўную функцыю развіцця, робіць шмат у чым алагічным,

арыгінальныя думкі і дзеянні герояў важным крытэрыем і фактарам стабільнасці і выжывальнасці праўды і годнасці.

Паказальны прыклад з усё таго ж апавядання “Баркаўцы – добрая вёска, і баркаўчане – вясёлыя людзі”. Ужо вядомы нам селянін Трахім з Пагулянкі ў творы выказвае, на першы погляд, парадаксальную, алагічную думку, “што Баркаўцы й блізка ля добрай вёскі не стаялі, бо і гарэць не разу не гарэлі” [3, с. 232].

Арыгінальнасць свайго меркавання ён тлумачыць наступным чынам: “Тут, – кажа, – не людзі, нелюдзі. Ніколі яны з торбамі не хадзілі. Гору чалавечаму не ўмеюць спагадаць, бо самі ў ім не былі”. І хоць аўтар далей жадае крыху згладзіць горкі папрок Трахіма вёсцы тым, што казаў ён гэтыя словы ў хвіліну злосці, з кім не бывае, “а так няма людзей лепшых, як нашы баркаўчане” [3, с. 234]. Але ў гэтым алагічным выказванні Трахіма прыхаваны, на нашу думку, значна шырэйшы змест і сэнс пісьменніцкай метадалогіі ў раскрыцці чалавеказнаўства.

Пажар як стыхійная прыродная сіла дае найбольш выразную магчымасць раскрыцця сапраўднаму чалавечаму патэнцыялу, убачыць, наколькі ўнутраныя асабістыя і калектыўныя якасці людзей рэалізаваліся ў неардынарнай сітуацыі. Менавіта пры такіх стыхійна-гібельных з’явах найбольш выразна выяўляецца духоўная вышыня высілкаў індыўдуальных і калектыўных, найбольшае выражэнне амаль інстынктыўных дзеянняў людзей. Таму паводзіны ў час знішчальнай пагрозы нярэдка могуць быць сапраўдным крытэрыем і паказчыкам чалавечнасці. На гэта хоча звярнуць увагу Лукаш Калюга словамі і думкамі Тфахіма з Пагулянкі, які разам з іншымі героямі найбольш удала паказвае, дэкларуе і генерыруе адаптацый на топасную парадыгму паступовага і вельмі маруднага працэсу “прырашчэння” маралі, духоў-насці, чалавечнасці ў народнай стыхіі жыцця.

Мастацкай ідэяй сказаў Лукаша Калюгі з’яўляецца папярэджанне аўтара аб небяспецы тагачасных сацыяльна-палітычных тэндэнцый: палітыкі дэнацыяналізацыі і адчужэння ад Зямлі. У супрацьвагу ім праявікам быў створаны свой “антысвет”, трываласць якога прадвызначана законамі народнай маралі і універсальнасцю смеху. Пры гэтым, як у свой час слушна заўважыў Дз. Ліхачоў, адбываецца не прамое высмейванне рэчаіснасці, а збліжэнне яе са смехавым “вываратным” светам. “Пры збліжэнні страчвалася смехавая сутнасць “вываратнага свету, ён рабіўся сумным і нават жahlівым” [5, с. 295].

Апавяданні Калюгі, напрыклад “Тахвілін швагер”, пазначаны вялікай увагай да народных паданняў, звычайў, абрадаў. У творы моцна адчуваецца адгалоскі мастацкага вопыту Мікалая Гогаля. Апавяданне расказвае пра Юстапа, калі ён яшчэ “не прадаў чорту душу” і быў бедняком-гаротнікам. Юстап тады хадзіў з торбачкай у карчомку і слёзна скардзіўся ўсім баркаўчанам на беднасць, на благія вочы швагеркі Тахвілі, на вядзьмацкія чары, ад якіх моцна церпіць ён як гаспадар. У яго адна-

адзіная патаемная мара, каб як успяцца на ногі, выбіцца ў “багатыры”. Няхай бы нават з помаччу чорта, калі не ўдаецца займець, як сусуед Андрук, “фармазонскіх грошай” ці курэй, што нясуцца па два разы на дзень. Сацыяльны змест гэтага апавядання відавочны. Астатнія апавяданні не прэтэндуюць на вялікую “мысленчую” глыбіню. Гэта звычайныя гісторыі пра гультаёў, звяглівых жанчын і раўнівых мужыкоў.

Абраная пісьменнікам своеасаблівая манера і форма апавядання валодае вялікім гнэсалагічным патэнцыялам, бо “чужое слова можа быць пастаўленым у сістэму ідэйна-мастацкага пазначэння рэчаіснасці” [7, с. 21]. Яркія, да адчувальнасці канкрэтныя дэталі, рухі, дзеянні – аснова рознабаковай характарыстыкі герояў, якія маюць нетрадыцыйныя погляды, што непасрэдна праяўляецца ў неардынарных паводзінах, утрымліваюць асаблівасці светапогляду апавядальніка, канцэпцыю сацыяльна-палітычных пераўтварэнняў 1920-х гг. Ідэйны змест перададзеных няўласна-простай мовай крытычных думак Трахіма наконт новых парадкаў у размеркаванні дроў падзяляе і аўтар-апавядальнік. *“Ведаеце – многа халадней у нашым краі стала, як сельсавет стаў дровы назначаць людзям. З розумам даюцца дровы. Сельсавет глядзіць, каб людзі не спрацаваліся надта. Тыя гады шчэ малацьба ёсць у людзей, а ўжо кінуць усё ды ў лес едуць. Цяпер лепей: дадуць дроў пад вялікдзень, як ужо ў самага хітрага багатыра, што усяе работы ня можа парабіць і наймітоў наняць баіцца, каб у кулакі не запісалі, на падатак процантаў не накінулі, і ў таго малацьбы й пачатку няма... Потым пойдуць людзі на поле – і ты ўслед за другімі выедзеш з сьвяенькаю. Уперамежку работу робіш. Да поўдня воз дроў з лесу прывязеш, а з паўдня каня ў барану запрагаеш. Хараство! І за возам пройдзешся і за бараною прабяжышся, ад меж адбаронваючы, калі на скібу чужога поля сквапен”* [3, с. 351], *“От тут, у гэтым месцы, я ў адно слова з Трахімам гавару. І ён хваліць такую работу”* [3, с. 356].

Прыведзены ўрывак з апавядання “Трахім – штучны чалавек”, не ўключаны ў зборнік “Ні госць ні гаспадар” (1974) і ў зборнік “Творы” (1992), ілюструе гумарыстычную танальнасць твора і з’яўляецца ўвасабленнем сатырычнага погляду на некаторыя бакі тагачаснага жыцця. Аксіялагічнай асновай такой ацэнкі паслужыў пункт гледжання народа, меркаванні неадукаванага селяніна сталі кропкай адліку, што даказвае канцэптэуальную блізкасць зместу апавядання да вуснай народнай творчасці.

Так, мастацкая проза шмат бярэ ад фальклору і перш за ўсё – рэпрэзентуе нацыянальнае светаўспрымання, прынцыпы маральна-этычнай ацэнкі жыццёвых з’яў, паводзін чалавека, яго дзейнасці. Народны пункт гледжання становіцца крытэрыем ісціннасці для аўтара. Падпарадкаванасць ідэйнага зместу традыцыі вуснай народнай творчасці натуральна выводзіць залежнасць ад яе формы твора. Акрамя гэтага, стылявыя асаблівасці апавядання на практыцы пацвярджаюць здольнасць

некалькіх традыцый да суіснавання ў адным творы, да сінтэзу. Вельмі блізкая творчасці Лукаша Калюгі лічацца кантамінацыя розных паняццяў у стылі народнай этымалогіі, выкарыстанне прастамоўнай лексікі. Вельмі добра ў апавяданні выяўляецца паказ супярэчнасцей і недарэчнасцей навакольнай рэчаіснасці праз унутранае ўспрыняцце чалавека з народа.

Для пісьменніка і людзі, і вёска, пра якую ён піша, – свае, родныя, блізкія, незаменныя. Характэрная ў гэтым сэнсе канцоўка апавядання “Баркаўцы – добрая вёска, і баркаўчане вясёлыя людзі”: *“Але хто што ні гаворыць, а я адно кажу: за нашы Баркаўцы ў свеце лепшай вёскі няма. Нізашто б я з яе не выбраўся, хоць бы мне й прыплочвалі”* [3, с. 328]. У гэтым апавяданні ёсць светлыя лірычныя старонкі, народжаныя любасцю да вёскі і яе жыхароў, таксама гумар, але новым з’явіўся погляд у глыбіню стагоддзяў, разуменне жыцця як вечна рухомай жывой плыні, дзе мінулае пераходзіць у сучаснае. Тут пісьменнік не толькі сцвярджаў каштоўнасці традыцыйнай маралі, але і адным з першых паспрабаваў разабрацца ў сутнасці новага грамадства.

Падрабязна разглядаючы жыццёвы і творчы шлях Калюгі, Я. Лецка адзначаў: “Даволі своеасаблівы талент Лукаша Калюгі праявіўся ў гумарыстычных апавяданнях, надрукаваных на старонках “Узвышша”. Усе яны прысвечаны жыццю дарэвалюцыйнага селяніна. Аўтар не робіць тут вялікіх сацыяльных абагульненняў. У цікавай, зямальнай форме апавядае ён пра вясковае жыццё, выкрывае цемнату, забабоны” [6, с. 68].

Сказанае Я. Лецкам ў пэўнай меры можна аднесці і да такіх апавяданняў Л. Калюгі як “Лук’ян капераціўскі сабака”, “Трахім з Пагулянкi”, дзе ўжо ў назве акцэнтуюцца ўвага на галоўным героі. Прыглядаючыся да людзей, якія ў нечым вылучаюцца сярод аднавяскоўцаў, пісьменнік стварае самабытныя характары. І Лук’ян і Трахім – дзівакі, у нечым блізкія героям апавяданняў В. Шукшына і А. Дударова.

Безумоўна, на іх ляжыць адбітак часу, таму правамерна параўноўваць іх з персанажамі “Ніжніх Байдуноў” Я. Брыля. Асабліва падобным бачыцца Трахім з яго афарыстычнымі выказваннямі і пастаянным жаданнем вытлумачыць кожную з’яву па-свойму. Але Трахім не звычайны вясковы балаболка, як можа паказацца на першы погляд. Забігае, цёмнае жыццё вакол Трахіма з засценка Пагулянкi. Сваімі пастаяннымі размовамі к месцу і не да месца, ён імкнецца пратэставаць супраць цемрашальства і забітасці.

У апавяданні “Баркаўцы – добрая вёска, і баркаўчане – вясёлыя людзі” аўтар наўмысна падкрэслівае знаёмства з тымі, пра каго расказвае: *“Нізашто я не паверу, каб Сцёпка сумыслу браў сабе хаўрусныя грошы: яшчэ ў нашай радні не чуваць было, каб хоць з адзін круцель удаўся”* [3, с. 320].

Такі прыём злучае апавядальніка з персанажамі твора, што даволі часта сустракалася ў прозе 1920-х гадоў. Лукаш Клюга, як і іншыя

пісьменнікі таго часу, выразна бачыў свайго будучага чытача, а хутчэй слухача, бо большасць народу было неадукаваным. Гэта не магло не адбіцца і на кампазіцыйна-вобразнай структуры твораў. Даходлівасць інтанацый, памяркоўная разважлівасць апавядальніка, блізкасць яго гаворкі да звычайнай сялянскай, малюнкi паўсядзённасці – ўсё гэта набліжала апавяданні пісьменніка да народа.

Літаратура

1. Алейнік, Л. Ні госьць, ні гаспадар / Л. Алейнік // ЛіМ. – 1998. – 13 лют. – С. 6.
2. Бароўка, В. Беларуская проза XX ст. Як крыніца народазнаўства. – 2009, № 3. – С. 230.
3. Калюга Л. Творы: Раман. Аповесці. Апавяданні. Лісты. – Мінск. – 1992. – 607 с.
4. Кірыенка, В. В. Беларуская ментальнасць: вытокі, сучаснасць, перспектывы. – Гомель: ГДТУ імя Сухога. – 2009. – 319 с.
5. Лихачев Д. С. Смех в древней Руси / Д. С. Лихачев, А. М. Панченко, Н. В. Поньрко. – Л.: Дело, 1984. – 295 с.
6. Лецка, Я. Талент, які многа абяцаў... / Я. Лецка // Калюга, Л. Ні госьць, ні гаспадар. – Мінск.: Літаратура і мастацтва, 1974.
7. Олейник, Л. Актуальность традиции / Л. Олейник // Нёман. – 2001. – № 6. – С. 240-248.
8. Сяднёў, М. Мова Л. Калюгі / М. Сяднёў // Майсеева кніга. – Мінск. – 1994. – С. 81-83.
9. Хайдеггер, М. Время и бытие / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1998. – 242с.